

יום שני ט"ו אדר ב תשע"א

21.3.2011

לכבוד

כבוד השופט בדימוס מר מיכה לינדנשטראוס

באמצעות – דואר רשום ופקס

מבקר המדינה

נכבדנו,

הנדון: פנייה דחופה בבקשה לבדוק מהם המניעים העומדים בבסיס התנגדותם של חברי הכנסת להצעת חוק מיסוי רווחי נפט

בשם עמותת אדם טבע ודין והתנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: התנועות), הרינו לפנות אליך כדלקמן:

פנייה זו מופנית אליך בבקשה לבדוק בדחיפות האם עומדים מניעים פסולים בבסיס התנגדותם של חברי הכנסת, לרבות חברי ועדת הכספים להמלצות ועדת ששינסקי ובתוך זה לבדוק את התנהלותם ואת כל הגורמים עימם נפגשו, הגורמים עימם הם עומדים להיפגש ונושאי הפגישות, מהם השיקולים המניעים את חברי הכנסת ולבסוף – האם התחייבו להתנגד להמלצות הוועדה, והאם התחייבות מעין זו הותנתה בתנאים כלשהם. כל זאת לאור התופעה אשר השתרשה עמוק בשדרות השלטון שהיא הקשר בין הון ושלטון ואשר במסגרתה אנשי ההון מפילים חתם על נבחר ויעובדי ציבור במטרה לשנות את מדיניותם והחלטותיהם.

השלכות ועדת ששינסקי הגיעו כרגע לנקודת שיא שהינה נקודת ההכרעה ולכן ראוי לוודא שחברי הכנסת מצביעים לטובת הציבור ולא מונעים מאינטרסים שאינם ממן העניין.

הדיונים בוועדת הכספים בשבועות האחרונים הצביעו על כך שחברי ועדת הכספים, מירי רגב, ציון פיניאן, ליה שמטוב ופאינה קירשנבאום, מתנגדים להמלצות ועדת ששינסקי. בהתנגדותם הם מציעים להפחית את שיעור ההיטל המקסימלי על רווחי חברות הגז והנפט מ-50% ל-40%. על פי בדיקתנו, עלות התנגדותם מהווה אבדן של כ-20 מיליארד שקל מתגלית מאגר תמר ולווייתן בלבד מהתקבולים המגיעים לציבור. כל אחוז עליו מוותרים חברי הוועדה שווה מאות מיליוני שקלים שהציבור מאבד.

נושא הסדרת משק הגז נבחן במשך חודשים בידי ועדה מקצועית, תוך מחקר משווה מעמיק וקיום הליך שימוע ציבורי. על כן, אופן התנגדותם של חברי הכנסת ואי מתן נימוק ענייני להצעתם בדבר הקטנת ההיטל שישלמו חברות הגז מחייב בדיקה מעמיקה לסיבת התנגדותם. נראה כי כל טענותיהם של חברי הכנסת שגויות ואינן נכונות ועולה החשש כי הם מונעים לכאורה מתוך לחצים

כבירים המופעלים עליהם ומתוך שיקולים זרים. אנו מבקשות לבחון נושא זה שכן, המשך התנגדותם, ללא נימוק ענייני ומתוך שיקולים זרים, תביא לפגיעה בלתי הפיכה בציבור כולו. הצורך הדחוף בבקשה זו עולה לאור התרבות הדיווחים אודות הפעלת לחץ על חברי הכנסת בסוגיה זו מצד גורמים פרטיים. בבסיס הבקשה עומד העיקרון היסודי של דאגה לאינטרס הציבורי הרחב המוטל על נבחר הציבור בהיותם נאמני הציבור. כך, באופן מדאיג, פורסם בחדשות ערוץ 2, המהדורה המרכזית, ביום 16.3.2011, בידי עמית סגל כי: "יותר מח"כ אחד מהליכוד אמר היום לפקידי האוצר שהוא תומך בהקלות לחברות הגז בגלל שהוא חושש שחבר הכנסת חיים כץ, האישי החזק בליכוד, ללא ספק, ומקורב מאוד לבעלי ישראל, קובי מימון, ינקום בו בפריימריז ויורה לאלפי המתפקדים שלו שלא לתמוך בו".

אף בגלובס פורסם ביום 20.3.11 כי: "הדיון במסקנות הוועדה הוליד חילוקי דעות, ויש אף שיאמרו קרע פנימי בתוך סיעת הליכוד, סביב עקרונות החוק הצפוי. העימות הגיע לשיאו לקראת סוף השבוע שעבר, אז התבטא באופן חריף ח"כ כרמל שאמה, המתפקד גם כיו"ר ועדת הכלכלה של הכנסת, כנגד עמיתו לסיעה ח"כ חיים כץ ורמז באופן ברור כי זה עומד מאחורי גל אימים לו הוא זוכה, לכאורה, על רקע תמיכתו בחוק המתגבש. שאמה טען כי כץ עושה שימוש בכוחו בתוך מרכז הליכוד, הנובע מהיותו יו"ר ועד העובדים של התעשייה האווירית, כדי לקדם את ענייניו וכי הוא מצוי בניגוד עניינים לאור היותו "מחזיק בתיק השקעות של 10 מיליון שקל במניות הגז".¹

חדשות אלו מעלות את החשש כי טובת הציבור אינה עומדת כנגד עיניהם של חברי הכנסת, אלא מונעים מלחץ וחשש לעתידם בכנסת ולכן חשוב על אחת כמה וכמה לבחון את מניעיהם ולחשוף את אותם אינטרסים של חברי הכנסת.

כל זאת מתקשר לאירועים בתקופה האחרונה הממחישים ביתר שאת עד כמה ההון שזור בשלטון ועד כמה מועדים נבחר ופועל הציבור לפוטנציאל לשחיתות ולשיקולים זרים.

המערכת הפיסקאלית בנוגע למשאבי הגז והנפט והקמת ועדת ששינסקי

1. עד כה, המערכת הפיסקאלית בנוגע למשאבי הגז והנפט, עיוותה את המצב הראוי והביאה לתוצאה הקשה על פיה היזמים נהנים ממשאב ציבורי יקר ערך ללא תשלום ראוי על הבעלות הציבורית של המשאב וללא תשלום על הנזק הנגרם בשימוש ממשאב זה. משאב הגז הוא משאב מתכלה ועצם הפקת הגז והשימוש בו מהווה סיכונים סביבתיים ציבוריים מסוימים, בין היתר פליטות גזי חממה וזיהום אוויר.

2. ההכרה, בצורך בשינוי גובה המס והתמלוגים החלים על מפיקי נפט וגז טבעי, קיימת מזה מספר שנים ואף פורסמה בהחלטת ממשלה באופן פומבי, כך שכלל העוסקים בתחום היו מודעים לה. לאור התגליות המשמעותיות של גז בישראל ובמרחב הימי שלחופיה, הצורך בשינוי המדיניות בשיעורי המס הפך לעניין דחוף. לאור זאת, החליט שר האוצר, יובל שטייניץ, להקים את "ועדת ששינסקי", הועדה לבחינת המדיניות הפיסקאלית בנושא משאבי נפט וגז בישראל, על מנת לבחון באופן מקצועי את נטל המס הראוי על הפקת נפט וגז טבעי בישראל (כולל המיס הכלכליים שלה).

3. ועדת ששינסקי פרסמה את מסקנותיה הסופיות לאחר 9 חודשים של עבודה מאומצת, בהם התייעצו חברי הועדה וקיבלו חוות דעת מקצועיות בינלאומיות הנוגעות למדיניות המס

¹ עומר רבין "הצבעה על ששינסקי - השבוע; ח"כ רגב: נחצו קווים אדומים", גלובס (20.3.11):

<http://www.globes.co.il/news/article.aspx?QUID=1055,U1300707535071&did=100063128>

בענף הנפט והגז ואף ערכו שימוע ציבורי. המסקנות גובשו לאחר קבלת כל המידע מהגופים המעורבים בחיפוש הנפט בישראל ולפיהן, יש להגדיל את שיעור המס באופן שיגדיל את נתח המדינה ברווחים שיופקו.

4. **מפרסומים בתקשורת בהם צוטטו חלק מחברי ועדת ששינסקי עולה, כי בכל חודשי פעילותה של ועדת ששינסקי וגם לאחר פרסום מסקנות הביניים ואף מסקנותיה הסופיות, הופעל מכבש לחצים כבד מצד גורמים בעלי אינטרסים במשק הגז הטבעי – תחילה על חברי הוועדה עצמם, ומאז פרסום המסקנות גם על חברי הכנסת המעורבים בוועדות הרלוונטיות לאישור ההמלצות. מסע הזה לגיטימציה שנערך לחברי ועדת ששינסקי הביא להקטנת שיעור המס, באופן משמעותי ולפער עצום בין המלצות הביניים (שניתנו פה אחד) לבין ההמלצות הסופיות, באופן המטה את הכף לכיוון היזמים על חשבון טובת הציבור.**

5. תופעה זו אשר השתרשה עמוק בשדרות השלטון, במסגרתה אנשי ההון מפילים חתתם על נבחריו ועובדי ציבור במטרה לשנות את מדיניותם והחלטותיהם מעלה את הצורך הדחוף בבדיקת בסיס התנגדותם האמיתי של חברי הכנסת להצעת חוק מיסוי רווחי נפט, **התשע"א – 2011 (להלן: "הצעת החוק")** המיישמת את ההמלצות הסופיות של ועדת ששינסקי.

אין קשר בין מסקנות ועדת ששינסקי לבין לעליית מחיר החשמל

6. טענתה העיקרית של חברת הכנסת מירי רגב היא כי, יישום מסקנות ועדת ששינסקי יובילו לעליית מחיר החשמל. אין ספק, כי זכותה הבסיסית של חברת הכנסת רגב להביע דעה, יחד עם זאת, מוטלת עליה גם החובה לבסס אותה, קל וחומר כאשר השלכות הצעתה עולות באופן סכומי ענק של מאות ואף אלפי מיליוני שקלים וסותרות את טובת הציבור.

7. חברת הכנסת רגב מעולם לא נימקה את מסקנותיה בדבר העלאת מחיר החשמל ולא הראתה ביסוס כלכלי לטענתה זו. לעומת זאת, כנגד טענתה הבהיר פרופ' יוג'ין קנדל, החבר בוועדת ששינסקי, ונימק בפני ועדת הכספים, מדוע המלצות ועדת ששינסקי אינן אמורות לשנות את מחירי החשמל.

8. פרופ' קנדל אף הוסיף כי "אם החברות היו יכולות להעלות את מחירי הגז הן היו עושות זאת בלא קשר לששינסקי. שיטת המסוי המוצעת לא משנה את התמחור של החברות. מה שיכול לשנות את מחירי הגז הוא המצב הפוליטי החדש באיזור."

9. בנוסף לעמדת פרופ' יוג'ין קנדל נציין בנוסף כי, מחיר הגז הוא כרבע ממחיר הנפט על בסיס אנרגטי. ככל שהשימוש בגז לייצור אנרגיה יגדל, על המחיר לרדת ולא לעלות.

10. כמו כן, חברות הגז מגיעות לתשואה ולרווחים עצומים. ועדת ששינסקי ציינה במפורש כי הרווחים בשדות הגז הגדולים הוא כה גדול, שאין סיבה שהמיסוי ישפיע על המחיר, בעיקר מכיוון שהמיסוי הוא על הרווחים. התשואה על פרויקט מאגר תמר לדוגמא, היא 19%. מדובר על תשואה גבוהה מן הרגיל. על פי עדויות של תאגידי האנרגיה, תחילת הפרויקטים לפיתוח הגז והנפט אושרו על ידם, כאשר התשואה עליהם היתה מעבר לסף הדרישה, בגובה של 12-15 אחוזים. על כן הרווחיות על מכירת משאבי הגז מספיק גבוהה ואין כל צורך מצד היזמים בהעלאת מחיר הגז.

11. בנוסף, גם אם ינסו חברות הגז להעלות את מחיר הגז, חברת החשמל אינה חייבת להסכים לכך. נכון להיום, אין הרבה לקוחות כה משמעותיים כמו חברת החשמל בישראל ומכיוון שחברות הגז מעוניינות למכור, אנו מניחים שהם "יתפשרו" על רווחיהם העצומים כפי שהם היום וימכרו את הגז במחיר הקיים.
12. במידה ואספקת הגז ממצרים תפסק והאספקה ממאגר תמר תוותר היחידה בשוק, החברה השלטת בשוק תוכרז כמונופול והרשות השלטונית האחראית תתערב בקביעת מחיר הגז.
13. על אף עובדות אלו, השוללות באופן מוחלט את סבירות טענתה של חברת הכנסת מירי רגב, ממשיכה חברת הכנסת בטענתה התמוהה וזאת על חשבון אינטרס הציבור לקבלת תקבולים המגיעים לו משימוש במשאבי הטבע אשר בבעלותו.

יתר חברי ועדת הכספים המתנגדים להצעת החוק ולמסקנות ששינסקי

14. יתר מתנגדי "הצעת חוק מיסוי רווחי נפט, התשע"א – 2011" המיישמת את מסקנות ועדת ששינסקי לא נימקו את התנגדותם. על פי כללי האתיקה לחברי הכנסת, חבר הכנסת הוא "נאמן הציבור שחובתו לייצג את ציבור בוחריו באופן שישירת את כבוד האדם, קידום החברה וטובת המדינה".
15. כתבה שפורסמה בעיתון "ישראל היום" ביום 28.2.11 מעלה כי חברי כנסת שונים נפגשו בחשאי עם אחד מבעלי ישראלמקו, קובי מימון, אשר לו אינטרסים בשינוי המלצות הסופיות של ועדת ששינסקי, במשרדיו הפרטיים. פרסום זה מעלה עוד כי בעלי עניין נוספים נפגשים עם חברי הכנסת כדי לשכנעם להתנגד להמלצות הוועדה.²
16. ועדת ששינסקי הופקדה על החלטה בעלות השלכות תקציביות אדירות עבור מדינת ישראל, והדעת נותנת שבסוגיה ציבורית כה חשובה **מן הראוי ששיקול דעתם של חברי הכנסת שאמורים לאשר את ההמלצות לא יוכרע בשל לחץ המופעל עליהם ע"י גורמים אינטרסנטיים.**
17. במפגשים חשאי, חברי הכנסת נחשפים לאינטרסים של ציבור מצומצם – גורמים פרטיים בעלי האינטרסים במשק הגז. יוצא כי האינטרסים הכלכליים הצרים של בעלי ההון נפרסים בפני חברי הכנסת בעוד אינטרס הציבור הרחב נדחק לשוליים וכל זאת מבלי שמתאפשר לציבור זכות תגובה או את השקיפות הראויה המאירה אור על פגישות חשאיות אלו באופן בו הציבור יוכל לבחון טוב יותר את השיקולים האמיתיים העומדים בבסיס נבחר הציבור.
18. בתקופה האחרונה אנו עדים לאירועים הממחישים ביתר שאת עד כמה ההון שזור בשלטון ועד כמה מועדים נבחרים ועובדי הציבור לפוטנציאל לשחיתות ולשיקולים זרים. לאור מכבש הלחצים הכבד החל על נבחרים הציבור בנושא זה, עולה החשש כי ההון חדר גם למסדרונות הכנסת ולמערכת השיקולים של השלטון, ולכן ישנה חשיבות קריטית בבירור מעמיק מדוע

² זאב קליין "לקראת ההצבעה הערב: הטייקונים מנסים לשנות את המלצות ששינסקי" ישראל היום (28.02.2011): <http://digital-edition.israelhayom.co.il/Olive/ODE/Israel/Default.aspx?href=ITD/2011/02/28>

מגינים חברי הכנסת בחירוף נפש על התנגדותם, ללא כל הגיון משפטי וכלכלי או נימוק ענייני אחר.

לסיכום

19. לאור כל האמור לעיל, התנועות מבקשות כי תפתח בבדיקה דחופה של מהם השיקולים המניעים את חברי הכנסת המתנגדים להצעת החוק הנדונה, המיישמת את המלצות ועדת ששינסקי, ללא נימוק אמיתי ובאופן המקטין משמעותית (בסך של מאות ואף אלפי מיליוני שקלים) את גובה התקבולים המגיעים למדינה.

20. חקיקת הצעת החוק ושינוי המדיניות הפיסקאלית בענף הנפט והגז היא הכרחית. תקבולי המדינה אשר יתקבלו מהיזמים המשתמשים במשאבי הטבע לצרכם הכלכלית מיועדים לשיפור עתיד ישראל. לתקבולי הנפט והגז השפעה עתידית ומרחיקת לכת על החינוך, מערכת הרווחה, הבריאות, על הסביבה ועל דמותה של הארץ. חשוב להבטיח כי בקידומו של חוק כזה ילקח בחשבון האינטרס הציבורי הרחב, ולא אינטרסים צרים המשרתים סקטור מצומצם ומקושר.

בכבוד רב,

נילי אבן חן, עו"ד

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

דנה טבציניק, עו"ד

אדם טבע ודין

העתק:

מר בנימין נתניהו, ראש הממשלה

ד"ר יובל שטייניץ, שר האוצר

ח"כ רובי ריבלין, יו"ר הכנסת

ח"כ יואל חסון, יו"ר הוועדה לביקורת המדינה